

ZAOBERÁME SA RELEVANTNÝMI PROBLÉMAMI V OCHRANE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA?

DO WE DEAL WITH RELEVANT PROBLEMS IN THE ENVIRONMENT PROTECTION?

Emil ČERKALA

Abstrakt

Manažment životného prostredia na úrovni EÚ mal by venovať zvýšenú pozornosť dlhotrvajúcim neriešeným problémom ochrany environmentu, ktoré z pozície jednotlivých členských štátov sa riešiť komplexne nedajú, resp. sú ťažko riešiteľné. Manažéri by mali sústavne mať na pamäti princípy environmentálnej politiky ES/EÚ, ktoré je potrebné aplikovať na riešené otázky v environmente a pri tvorbe a vydávaní právnych aktov EÚ.

Snahou manažérov by malo byť komplexné a racionálne riešenie problémov v tvorbe a ochrane environmentu.

Kľúčové slová: environmentálna politika, environmentálny manažér, odbornosť, kamiónová doprava, riadenie životného prostredia

Abstract

Environment management at EU level should pay more attention to the long-standing unsolved problems of the environment protection that from the position of member states are not complexly solvable, respectively are hardly solvable. Managers should constantly keep in mind the principles of environmental policy ES/EU that are necessary to be applied to the solved questions in the environment and within the creation and issue of legal acts of EU.

Managers' attempt ought to be presented with complex and rational problem solving in the environment creation and protection.

Keywords: environmental policy, environmental manager, expertise, truck transport, environment management

ÚVOD

Jednou z definícií riadenia rozumieme uvedomelú a aktívnu tvorivú činnosť, v rámci ktorej riadiaci subjekt (manažér) stanovuje ciele, vyberá metódy, a ovplyvňuje prostriedky a spôsoby správania výkonných prvkov riadeného objektu. Túto definíciu môžeme aplikovať na manažovanie životného prostredia nielen v rámci SR, ale aj krajín EÚ.

Kvalita manažovania závisí od mnohých faktorov, ktoré sa nadobúdajú vzdelaním, niektoré praxou. Manažér okrem by mal teda predovšetkým spĺňať tieto podmienky: odborné vedomosti, praktických zručnosti, organizačné schopnosti, a mal by byť sociálne zrejmý t.z. mať náležité charakterové vlastnosti a ucelený pohľad na spoločenské dianie, všeobecný rozhľad, a ustálený názor na usporiadanie hodnôt. Musí sa vyznačovať tvorivými, inovatívnymi prístupmi v práci.

Od manažérov EÚ očakávame riešenie relevantných otázok, ktoré majú rozhodujúci vplyv na kvalitu tvorby i ochrany životného prostredia v európskom kontexte. V praxi sa nám to javí, akoby manažéri vyčerpali a pozabudli na niektoré skutočnosti, ktoré je potrebné riešiť.

Z hľadiska riadenia má zásadný význam odbornosť v danej manažovanej oblasti. Toto platí tak vo vnútri štátu, tak aj z pohľadu EÚ.

Environmentálna politika a kvalita riadenia

Stále sa presviedčame, že prijaté princípy environmentálnej politiky ES v 1973 roku v oblasti životného prostredia sú skôr len akousi proklamáciou než serióznym dokumentom, ktorý by bolo nanajvýš vhodné neustále aplikovať na riešené skutočnosti environmentu v rámci spoločenstva. Z riešení, ktoré si zaslúžia pozornosť odbornej, ale aj laickej verejnosti sú predovšetkým tie, ktoré nie je možné riešiť len jedným štátom spoločenstva. Pozornosť upriamim len na tri vlečúce sa aktuálne problémy.

Zvýšenie výkonnosti a kvality je vo verejnej správe obťažne merateľné. Pozostáva podľa nášho názoru zo štyroch štádií. Túto problematiku ozrejším trošku v širšom kontexte i keď o tejto téme sme už skôr publikovali.

- Vyžaduje si od manažérov vo vedúcich funkciách odborov, oddelení, ale i manažérov vo funkciách zamestnancov i štátnych zamestnancov určitých riadených oblasti, poznanie konkrétnych nadväzností – štádií a to v prvom rade stávajúceho stavu riadenej problematiky - doterajšej výkonnosti, chybovosti, časových omeškaní, dôvody nedosahovania stanovených cieľov.

- Druhé štádium logicky nadväzuje na predchádzajúce, týka sa úvah o možných riešeniach a východiskách vyplývajúcich z odbornosti a znalosti predchádzajúceho štádia, ale aj úvah o cieľoch a vypracovaní prognóz, stratégií k dosiahnutiu cieľov v rámci prijatej politiky organizácie, o tom, kde sa riadený útvar (zložka) má uberať a ako premeniť prognózu na skutočnosť. Vyžaduje si to načrtnutie alternatív možných riešení a z nich racionálneho výberu pri zohľadnení, slabých a silných stránok alternatív.
- Tretím štádiom je štádium realizačné, vyžadujúce uvedenie do praktického života tie riešenia, ktoré boli vybrané v druhom štádiu. Vyžaduje si to stanoviť stratégie (čiastkovú, celkovú, krátkodobú, dlhodobú) za využitia riadiacich nástrojov najmä metód, postupov, princípov a zásad, spôsobov, prostriedkov a foriem prerozdelenie právomoci, v nadväznosti na eventuálnu zmenu organizačnej štruktúry, ktoré by mali zabezpečiť realizáciu prijatých riešení. V tomto štádiu musí manažment vo vertikálnom i horizontálnom riadení poskytnúť dostatok informácií zúčastneným na realizácii riešení o potrebách zmien k dosiahnutiu vytýčených cieľov. Manažment sa musí stotožniť s politikou organizácie.
- Do štvrtého štádia zahrňame získané poznatky o tom, do akej miery sa podarilo naplňať stanovené ciele realizáciou prijatých riešení v druhej etape. Zhodnotia sa pozitíva a negatíva, bariéry, ktoré bránia dosiahnutie požadovaných výsledkov. Identifikujú sa riziká, hodnotí sa odbornosť a dosahované výsledky v nižších článkoch riadenia.

Na kvalitu i výkonnosť vo verejnej správe nepriaznivo už dlhé roky pôsobí rozmáhajúca sa prax **obsadzovania vedúcich funkcií zamestnancami bez príslušnej kvalifikácie**. Týka sa to predovšetkým miestnej štátnej správy a samosprávy.

Výmenou vo funkcii odborníka za politicky zdatného zamestnanca nesie so sebou určité úskalia, vyplývajúce s neznalosťou problematiky, ktorú má riadiť. Zvlášť úskalia vidíme v oblastiach so širokými kompetenciami, akým je i riadenie životného prostredia.

Neznalosť problematiky v riadenej oblasti kompromituje vo verejnosti nielen takéto „manažéra“, ale celý orgán štátnej správy či samosprávy.

Sú to pracovníci, ktorí prejavujú oficiálne lojalitu s politickými štruktúrami moci a sú schopní pre tieto štruktúry vykonať takmer čokoľvek.

V oblasti kvality riadenia vystupuje do popredia ako sme už naznačili odbornosť riadenia.

Túto podľa nášho názoru je možno dosiahnuť tým, že zákonodarcu prijme zákon, ktorým sa vymedzia funkcie ktoré budú považované za funkcie politické a politické garnitúry si ich budú po víťazstve vo voľbách obsadzovať a to počnúc ústrednými orgánmi štátnej správy, a končiac orgánmi miestnej štátnej správy. Všetky ostatné funkcie budú obsadzované v rámci výberových konaní na základe hlavných kritérií -odbornosti a praxe.

Predpokladáme, že ani jedna politická strana nepristúpi k prijatiu takétoho normatívneho právneho aktu. Úlohou manažérov životného prostredia a nielen ich by mala byť požiadavka na EÚ pre zavedenie odbornosti ako relevantného kritéria vo všetkých členských štátoch únie pri obsadzovaní špecializovanej štátnej správy. Vieme, že obsadzovanie funkcií sa v mnohých štátoch robí viac-menej obdobným nami popísaným spôsobom najmä v posttotalitných štátoch.

Dlhotrvajúcimi, niekoľkoročnými sú úvahy o znížení preťažnosti našich ciest kamiónovov dopravou. Vieme, že vyťaženosť železničnej nákladnej dopravy je nízka. Z aspektu životného prostredia je možné, účelné a ekologické prepravovať kamióny na väčšie vzdialenosti železnicou a to prepojením všetkých členských štátov únie.

Takáto preprava nám zníži škodliviny, ktoré sa kamiónovov dopravou vytvárajú. Ide o poškodzovanie ciest a následne ich nutná oprava vyžadujúca nemalé finančné náklady, odstránenie pevných častíc a zníženie ostatných škodlivých látok z výfukových plynov, prachových častíc z oterov pneumatik a asfaltu, odstránenie častých havárií, problémov v zimnom období, odstránenie hluku, vibrácií, znečistenia vôd, škodlivých účinkov na rastliny a zvieratá, eliminovanie škôd na nehnuteľnostiach a na zdraví obyvateľstva a ďalšie. Tu vidíme názorne, že je minimálna snaha o to, aby táto otázka sa riešila, aby ekonomika bola v rovnováhe s ekológiou. Ekonomika kamiónových dopravcov zrejme vždy bude prvoradá. Tu je ďalšia oblasť pre manažérov v EÚ.

Nedá mi, aby som nereagoval na sústavné úpravy fajčenia. Nestačí, že touto otázkou sa zaoberajú veľmi často poslanci parlamentu, novelizujú sa vnútroštátne právne predpisy, ale aj právne akty EÚ. Občan ktoréhokoľvek štátu sa môže domnievať, že neexistujú vážnejšie problémy v EÚ než neustále dielčie riešenia problému fajčenia. Týmto nechcem podceňovať zdravotné dôsledky fajčenia. Bolo by však vhodné riešiť túto otázku naraz a komplexne a nie sústavne. Ťažko občan pochopí, že dĺžka cigariet v EÚ musí byť rovnaká, že na krabičke nesmú byť ostré hrany, že na krabičke cigariet sa majú nachádzať odstrašujúce obrázky, atď. Tak to bolo prezentované v médiách.

Odstrašujúce obrázky majú charakter drastiky. Drastiku používame kedykoľvek, alebo kdekoľvek? Čo chceme tým dosiahnuť, zastrážujeme detí, mládež, alebo chceme dospelých odnaučiť fajčiť? Nemajú k tomu čo hovoriť psychológovia? Je potrebné spomenúť podnikateľskú sféru. Aké ďalšie stavebné úpravy majú vo svojich spoločenských zariadeniach (kaviarňach, reštauráciách a pod.) robiť. Ak táto problematika sa bude prejednávať každý rok, znamená to, že sú povinní si vyčleňovať finančné prostriedky na stavebné a iné úpravy, tak ako o tom bude sa rozhodovať na úrovni EÚ a ale aj v našom parlamente? Alebo si to manažéri a poslanci neuvedomujú?

Od manažérov EÚ očakávame, že svoju energiu vynaložia na riešenie aktuálnych pre životné prostredie prepotrebných úloh, s cieľom upravovať to, v rámci svojich kompetencií, čo nie je možné presadiť a upraviť samostatne v jednotlivých členských štátoch a ktoré majú európsky význam.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] ČERKALA, E. a kol.: Environmentálne právo SR. - Technická univerzita vo Zvolene. Zvolen, 2009. ISBN 978-80-228-2010-3
- [2] ČERKALA, E. - KOČICKÁ, E.,: Environmentálny manažment a environmentálne manažérske a auditórske systémy. - Zvolen: TU Zvolen, 2010, ISBN 978-80-228-2130-8
- [3] KNAPP, V. - HOLLÄNDER, P. a kol.: Právne myslenie a logika. - Bratislava: Obzor. 1989
- [4] MEZŘICKÝ, V. a kol.: Základy ekologickej politiky. - Praha: UK Praha, Právnická fakulta, 1996, ISBN 80-85 368-96-X

ADRESA AUTORA

Emil ČERKALA, JUDr., PhD.,

Katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj, Fakulta ekológie a environmentalistiky, Technická univerzita vo Zvolene, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, Slovenská republika, e-mail: >cerkala@tuzvo.sk<

RECENZENT

Miroslav RUSKO, RNDr., PhD.,

Slovenská technická univerzita v Bratislave, Materiálovotechnologická fakulta Trnava, Ústav bezpečnostného a environmentálneho inžinierstva, Botanická 49, 917 01 Trnava, Slovenská republika, e-mail: >miroslav.rusko@stuba.sk<